De dieb⁹ ꝟo felicib⁹ vel infelicib⁹. q̃s q̃/
daz astrologi notauerũt in p̃senti opuscu
lo nil agit̃. quia eccl̃ia ꝓhibet fidẽ talibus
adhiberi. In quibusdã quoq; mẽsib⁹ sũt
quidam dies qui caniculares dicunt̃ a ca
ne vel canicula stella sita in fronte leonis.
⁊ ante genua thauri. que estiuis mẽsib⁹ ẽ
in medio centro celi. ⁊ dũ sol ad eam ascen
derit cõiuncta cum sole vl̃ ei ꝓxima displi
cator calor ipsius ex quo dissoluũt̃ corpa
⁊ vaporant̃. Vñ vocat̃ canis. quia corpo
ra morbis afficit. Et sũt q̃nquagintaduo
dies in quibus ꝓpter tempis crudelitatẽ
⁊ caloris solis intemperiẽ malũ est minui
⁊ ꝓcionari. Qñ aũt illi dies incipiãt ⁊ fi-
niant̃. his ꝟsibus cõtinet̃. Incipiũt iulij
pridie ydus caniculares Et p̃die nonas se
ptẽbris fine resultãt. Scd̃m aliq̃s ꝟo inci
piunt decimoq̃rto kal̃. augusti.

De septimana.

Sequitur de se
ptimana. Nempe cõtinet septi-
mana septẽ dies naturales. q̃ꝝ
repetitiõe ⁊ mẽses ⁊ anni ⁊ secula ꝑagun
tur. ⁊ hoc apud grecos hebdomada. sed
apud hebreos sabbatũ appellat̃. ⁊ dicit̃ se
ptimana a septẽ ⁊ mane. q̃si septem mane
ꝑs ꝓ toto. sed mane ꝓ tota die. vel a septẽ
⁊ manet. quia manet ꝓ septẽ dies. Vel di
cit̃ septimana quasi septẽ luces. nam ma-
ne lux est ꝟm Isidorum Idem etiã spaciũ
vocat̃ hebdomada ab hebda grece quod
ẽ septẽ. ⁊ doas qd̃ ẽ spatiũ. vel modos qd̃
est mẽsura. ⁊ ꝟm h̃ hebdomada ẽ cõmuni
us nomen q̃ꝫ septimana. Vñ daniel Post
septuaginta hebdomadas ⁊c̃. ⁊ sumunt̃
ibi hebdomade annorũ. i. septuagesies se
ptem anni. Septimane aũt nequeũt habe
re certa nomia. q: neq; hñt certa initia. sin
gulis nãq; annis variant̃ ꝓpter vnũ vel
ꝓpter duos dies. qui q̃nq; sunt sup̃ inte/
gras septimanas. Oẽs aũt dies septima-
narũ inscribunt̃ septẽ p̃mis lr̃is alphabe/
ti. Itẽ dies ꝟm gentiles denomiant̃ a pla
net. Primus a sole q̃ p̃nceps ẽ oĩm sideꝝ
sic ⁊ idem dies caput est ceterorũ dierum.
Scd̃s a luna. q̃ ⁊ splẽdore ⁊ magnitudine
soli ꝓxima ẽ. ⁊ ex eo mutuat lumẽ. Terti⁹
a stella mart. que vesp̃ vocat̃. Quart⁹ a
stella mercurij. quã quidam candidũ cir/
culum dicunt. Quintus ẽ stella iouis. q̃m
fetontẽ aiunt. Sextus a stella veneri quã
lucifer asserunt. q: inter cuncta sidera pl⁹
lucis affert Septimus a stella saturni q̃ se
ptimo celo locata. xxx. annis fert̃ explere
cursum suũ. De hoc dictũ ẽ in ꝓhemio se/
ptime ꝑtis. Sed querit̃ quare dies nõ ita
ordinant̃ in septimana sicut planete in ce-
lo qm̃ i celo ordinant̃ ꝟm hũc ꝟsũ Sol ve.
mer. ⁊ luna saturnus iupiter ⁊ mars. Vel
sic Saturnus ioue mars sol cuz vene mer
cure luna. Solutio. dicimus q̃ dies in se/
ptimana nõ ordinant̃ ꝟm ordinẽ planeta-
rum sed ꝟm regimẽ eorum in singulis die-
bus. Vñ quia viderunt ph̃i q̃ sol regna/
bat p̃ma hora diei dñice. ideo diem illam
denoĩauerunt a sole. Item quia viderunt
q̃ luna regnabat p̃ma hora scd̃e ferie ideo
diem illũ denoĩauerũt a luna. ⁊ sic de cete
ris. sicut patz ex distinctiõe horarũ diei fa
cta inter planetas ꝑ ordinem sucessiue.
Rursus a dictis planetis ph̃i noĩa die-
rum sumpserũt. eo q̃ a singulis aliq̃d esse
in homine voluerũt vt a saturno candidi
tatem. a ioue tempantiã. a marte feruorẽ.
a sole spm̃. a venere voluptatẽ. a mercurio
eloquẽtiã. a luna cor. Et quia ordo plane-
tarũ vltra numerũ septenariũ nõ ꝓcedit.
sed ad p̃mũ reuertit̃. ideo tm̃ septẽ dies in
septimana sũt a sapiẽtib⁹ ꝯstituti. Nũc
videndũ ẽ q̃ die septimane q̃libet mensis i
tret. De h̃ duplex rõ habet̃. Prima ꝑ hos
ꝟsus. Alta domat dñs gratis beat eq̃ ge/
rentes. Cõtẽnit fictos augebit dona fideli
In istis ꝟsib⁹ sunt. xij. dictiões. xij. mensi
bus ꝟuiẽtes. p̃ma p̃mo. scd̃a scd̃o. ⁊ sic per
ordinẽ. sumpto initio a ianuario. ita q̃ q̃-
cũq; fuerit initialis lr̃a alicui⁹ istarũ dicti-
onum eadem erit lr̃a kalendarum mensis
cui seruit illa dictio. Verbi gratia. Alta
est prima dictio et seruit primo mensi scili
cet ianuario. et a. est prima littera illius-
dictionis alta. ergo a. est prima littera ia-
nuarij. Item domat est secunda dictio.
que seruit secundo mensi scilicet februa-
rio. et d. est prima littera istius dictionis.
ergo d. est prima littera februarij. et sic
de alijs. Idem dicit sequens versus per
syllabas quod precedentes per dictio/
nes. Adam degebat ergo ciffos adrifex
Habita autem littera kalenda. facile pos

ſumus ſcire qua feria quilibet mēſis itret. Per lr̄am em̄ dñicalem illius anni pcede cōputando dies p lr̄as ſubſequētes vſq; ad lr̄am que eſt in kalēdis mēſis cui⁹ diei itroitum ſcire optas. ⁊ in qua feria occurret in tali feria intrabit ille mēſis. Secunda ratio p quā ſciri pōt qua feria quilibet mēſis intret eſt p regulares ⁊ cōcurrētes Nota q̄ in anno ſolari ſunt quinquagintadue ſeptimane ⁊ vn⁹ dies vel duo ſi ſit biſſextus. ppter quā diem variant̄ ſingulis annis p̄ncipia menſiū. Si em̄ hoc āno icipiat ianuarius a die dñico. toto illo anno a. que eſt prima lr̄a ianuarij erit dñical̄ Cum ergo ventum fuerit ad finē anni illō a finale kalendarij quod inſcribit̄ illi diei que eſt vltra integras ſeptimanas rep̄ſentabit diem dñicum. ergo ſequēs a qō ite⁊ eſt initiale ianuarij rep̄ſentabit ſecūdā feriam ⁊ ſic toto illo anno erit illa variatio. Eodem modo ſingulis annis variant̄ initia menſiū p diuerſas ferias. Et ſi ſit biſſextus duplex erit variatio. Prima in kalēdis ianuarij. ſcda in feſto ſancti Mathie Ut ergo cōpotiſte ſcire poſſent qua feria quolibet anno quilibet menſis incipet. inuenerunt duos numeros. vnū inuariabilem qui vocat̄ regularis ſolaris ferialis. aliū variabilem qui vocat̄ cōcurrēs. de q̄bus breuiter eſt dicendū. Videndū ē autē primo quid ſit regularis ſolaris ⁊ vñ dicat̄ ⁊ vnde habeat ortū. ⁊ quot regulares quiſq; mēſis habeat. Regularis eſt numerus inuariabilis datus menſi qui adiūct⁹ cōcurrēti declarat qua feria ſeptimane q̄libet mēſis intret cui⁹ fuerit ille regularis Dicit̄ aūt regularis a regula. quia inuariabilis eſt ſicut regula. Solaris dicitur ad differentiā lunaris. de quo infra dicetur. Habent aūt ortum regl̄ares a martio Nā in menſe martij ſunt quinq; regulares ſeu q̄nq; p regulari. Marti⁹ em̄ non habuit initium in primo anno mundi ſeu ſeculi. īmo dicit̄ mūdus factus fuiſſe in illo menſe in die qui dicit̄. xv. kal̄. aprilis. vel vt alij dicunt. viij. kal̄. Si em̄ cōputes ordine retrogrado dies ſeptimane vſq; ad kl̄. martij. inuenies q̄ q̄nta feria mūd⁹ incepit. ſi tñ añ martiū fuit. ⁊ hec eſt cauſa q̄re martius q̄nariū numerum habuit p regulari. Regulares ꝯo aliorū menſiū ſic formant̄ iungas regulares mēſis cuz dieb⁹ eiuſdez ⁊ ab illa ſumma ſubtrahe. vij. quotiēs poteris. ⁊ regularē ſequētis menſis quod remanſerit indicabit Verbi grā. Martius habet quinq; regulares. ⁊ dies eius ſunt xxxj. redige in ſummā ⁊ ſunt. xxxvj. ſubtrahe. vij. quotiēs poteri. ⁊ remanet vna dies que dat̄ menſi ſequenti p regulari. Item aprilis habet. xxx. dies ⁊ vnū regularem qui cōſtitunt. xxxj. ſubtrahe. vij. q̄tiens poteris ⁊ remanebunt tres qui dantur maio p regularibus. ⁊ ita de alijs vſq; ad martium. Poſſumus etiaz ſcire mēſium regulares p hos ꝯſus. Eſt aſtri clara fulgentibus ara deoz. Grata bonis extat gratiſſima cuiq; fideli. In iſtis ꝯſibus ſunt. xij. dictiones. xij. menſib⁹ ſuientes. prima p̄mo. ſcda ſcdo. ⁊ ſic p ordinē ſumpto initio a martio. ita q̄ q̄ta fuerit lr̄a prima alicui⁹ iſtarū dictionum in alphabeto tot regulares habet ille mēſis cui fuit illa dictio. Verbi gratia. Eſt. eſt prima dictio ⁊ ſeruit primo menſi ſcz martio. ⁊ e. eſt prima lr̄a iſtius dictionis eſt. ⁊ eſt quinta in alphabeto. ergo martius habet. v. regulares. Item aſtris eſt ſecūda dictio ⁊ ſeruit ſecundo menſi ſcz aprili. ⁊ a eſt prima litera iſtius dictionis. que lr̄a eſt prima in alphabeto. ergo aprilis habz vnū regularē ⁊ ſic de alijs. Nunc dicamus de cōcurrentibus. Pr̄ aūt cōcurrēs quia ſibi inuicem cōcurrūt. ſicut videbit̄ in formatione vel iō qz cōcurrūt cū regularib⁹ ad monſtrādū initialē feriā mēſiū ſingulis annis. Eſt aūt cōcurrēs ſupercreſcētia vni⁹ diei vel plurium ſup q̄nquagintaduas ſeptimanas anni ſolaris. Ideo dixi vel plurium. qz in anno biſſextili ſupercreſcūt duo dies. In alijs ꝯo vn⁹ tm̄. ⁊ ab illa ſupercreſcentia hñt originē cōcurrētes. Alij ꝯo cōcurrētes q̄ ſequunt̄ poſt primū formātur vno addito ſingulis terminis ſiue annis. ſic tñ q̄ ſeptenariū numer⁹ nō excedāt. qz nō ſunt niſi ſeptē ferie. ⁊ q̄ñcū q̄ē ſeptim⁹ cōcurrēs illo anno mēſes hñt eadē principia. q̄ in p̄mo anno mūdi ſeu ſecl̄i habuerī q̄libet em̄ feria diſtat p ſeptenariū a ſemetipſa. Cōcurrētes etiā in hac linea demonſtrāt̄. j. ij. iij. iiij. vj. vij. j. ij. iiij. v. vj. vij. ij. iij. iiij. v. vij. j. ij. iij. v. vj. vij. j. iij. iiij. v. vj. nā p̄m⁹ ān⁹ cicli ſolar̄ hz vnū cōcurrētē. ſcdſ

duos.terti⁹ tres.quart⁹ q̃tuor.q̃ntus sex ꝓpter bissextũ.sextus septẽ.septim⁹ vnũ. quia vltra septenariũ nõ ꝓcedit.sed reũti tur ad vnũ.ꝛ ita debem⁹ ꝓcedere vsq̃ ad xxviij.annos.tunc reuertimur ad p̃mum annũ cicli.ꝛ ꝓcedim⁹ sicut pri⁹. Vñ trans cursus.xxviij.annorũ vocat ciclus solar⁹ vl⁹ currẽtiũ. Et dr̃ cicl⁹ q̃i circul⁹ ꝑ sil⁹itu/ dinẽ. ¶ Si aũt volum⁹ scire quot⁹ sit an/ nus cicli solaris.debem⁹ diuidere annos dñi ꝑ.xxviij.quotiẽs possum⁹ ꝛ addere il lis.ix.anteq̃ diuidam⁹.quia q̃ xp̃s nat⁹ fuit.tantũ iam ꝓcesserat ille ciclus.ꝛ q̃tus annus remãserit supra diuisionẽ annorũ totus erit ciclus.ꝛ si null⁹ remãserit. tunc sumus in vltimo anno cicli solaris. Vñ ⁊ sus. Annis adde nouẽ dñi.ꝑtire per octo viginti: ciclus sic tibi notus erit. Possu/ mus etiã scire cõcurrẽtes cuiuslibet anni ꝑ lr̃am dñicalẽ illi⁹ anni sicut declarant ⁊ siculi subsequẽtes. A sex.b.q̃nq̃.c.q̃tuor e duo.tres d. Prim⁹ cõcurrẽs.f.lr̃a septi= mus ẽ g. ¶ Hoc ẽ dicere.q̃ q̃ñ a.ẽ lr̃a do= minicalis: in illo anno sunt sex ꝑ cõcurren te.q̃ñ b.quinq̃.q̃ñ.c.q̃tuor.q̃ñ e.duo.q̃ñ d.tres.q̃ñ.f.vn⁹.q̃ñ.g.septẽ. Inuẽto aũt cõcurrẽte debem⁹ eũ iũgere cũ regularib⁹ mensis: cui⁹ feriã kalendalẽ.i.introitũ scí re volum⁹.ꝛ quota fuerit illa sũma si non trãscendat.vij.tota siue tali feria septima ne ille mẽsis itrabit. Si ⁊ trãscẽdat.vij. quotũ fuerit residuũ tota feria septimane ille mensis intrabit. Sicut aũt cõcurrẽtes ita ꝛ dñicales lr̃e variant. Nam in primo anno cicli solaris ẽ.f.lr̃a dñicalis.in secun do e.in tertio d.in q̃nto a. tũc eñ ꝓpter bissextum ꝑtrãsit b. Quod his versibus declarat. Fert ea dux cor amet gens fautor eum coluit bis. Ars gen⁹ ẽ de corde bono gignit ferus ensis. Dicta beãt aqua.gens fons dat cunctis bonus autor In his ⁊sib⁹ sunt.xxviij.dictiões.xxviij annis cicli solaris fuiẽtes. Prima primo secũdo.ꝛ sic ꝑ ordinẽ sumpto initio a p̃= mo anno cicli.ita q̃ quecũq̃ fuerit initial⁹ lr̃a alicui⁹ istarũ dictionũ. eadẽ erit lr̃a do minicalis illo ãno cui fuit illa dictio. Ver bi gr̃a. Fert ẽ p̃ma dictio ꝛ fuit p̃mo anno cicli solaris.ꝛ.f.ẽ prima lr̃a.ergo.f.ẽ litte ra dñicalis in p̃mo anno cicli solaris.ꝛ sic de alijs. Et nota q̃ ille ãnus est bissextilis cui deseruit aliqua dictio desinens in t.et ita p̃mus annus cicli semp est bissextilis. cũ ei deseruiat dictio desinẽs in t.scz fert. ꝛ ꝓpter hoc p̃ma lr̃a dictiõis desinẽtis in t.nõ erit lr̃a dñical⁹ in illo anno cui seruit. illa dictio. nisi a loco bissexti vltra. quia lr̃a dñicalis cum bissexto simul mutat. A kalẽdis ⁊o ianuarij p̃cedẽt⁹ ip̃m bissextũ vsq̃ ad locũ bissexti erit lr̃a dñicalis illa q̃ immediate sequit in kalẽdario post illam que deberet esse lr̃a dñicalis. Unde in p̃/ mo anno cicli.f.est lr̃a dñicalis a loco bis/ sexti vsq̃ ad kalẽdas ianuarij sequentis. A kal⁹.⁊o ianuarij p̃cedent⁹ vsq̃ ad locũ bissexti g.est lr̃a dñicalis.ꝛ ita in alijs An nus aũt cui seruit illa dictio sciri potest ꝑ rationẽ supius dictã de ciclo solari. Nam ratio lr̃e dñicalis tunc currẽtis rõne simi= li incipit ꝛ finit. ¶ Nũc aliqua de indictio ne dicam⁹. Est aũt indictio spaciũ tempo ris quo romanus p̃nceps tributũ gentib⁹ indicebat. Si aũt volum⁹ scire quota sit i dictio.debem⁹ addere tres annos annis dñi ꝛ postmodũ diuidere ãnos dñi ꝑ.xv quotiens possum⁹.ꝛ quot⁹ ann⁹ remanse rit facta diuisiõe tota erit idictio.ꝛ si null⁹ supauerit.in vltimo anno indictionis su= mus.ꝛ tunc ad p̃mã idictionẽ reuertimur quia indictio nõ trãscendit.xv. Vñ ⁊sus Sit tribus adiunctis dñi diuiseris annos Per ter q̃nq̃ dat indictio certificata. De indictione plenius dixim⁹ in speculo iudi ciali in tractatu de instrumentorũ edictio= ne.§.j.⁊.post annos.ꝛ infra.vbi de ciclis agẽt. ¶ De era supra dictum est.

De die.

Licet iam supe rius in plerisq̃ locis de die ta/ ctum sit.nihilominus hic speci aliter dicẽdũ est q̃ duplex est dies.s. natu ralis ꝛ artificialis siue vsualis. Naturalis est spaciũ quo sol ducit circa totã terrã ab oriente vsq̃ in occidentẽ.s.spacium diei ꝛ noctis.qõ semp cõtinet.xxiiij.horas. Et dicit dies ista a dijs.quorũ noia romani quibusdã siderib⁹ sacrauerũt. Vñ q̃libet dies ab aliquo deo antiquit⁹ vocata ẽ. vt a ioue ꝛ alijs put sub septimana dictũ est. Vel dies dicit a dya q̃ est duo.quia con tinet duo tempa noctẽ.s.ꝛ diem vsualem

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf